

kranjskih političnih razmerah, se je učiteljski zbor višje šole upravičeno uprl — zato je pa sedaj ogenj v strelhi! Vsa Slovenija sedaj pozveduje in piše zaradi nezakonitega pritiska in nepristojnosti ene same osebe! To vendar ni v redu! Kam pa pride ugled, pravica in svoboda vsega stanu, če ga bodo ogrinjali s prisilnim jo-pičem starih zavrženih kranjskih razmer? Nikar po nepotrebnem ne dražite vsega učiteljstva, ki je bilo v službenem pogledu izvun Kranjske prejšnje zakonitosti in reda! Ali mislite, da bo učiteljstvo v Jugoslaviji še vedno plesalo po razglašeni Susteršičevi godbi? Ne! Ako ni reda na Viču zaradi posamezne osebe, naj poskrbi šolska oblast, da se nestrpnost nažene v meje zakona — pa bo mir! To bo v interesu šole in — v tem primeru — tudi cerkve. S silo pa ne bodo oblasti ničesar opravile — razen nasprotno temu, kar hočejo.

O učnih načrtih

za štirirazredno meščansko šolo kot tip narodne višje šole (spodnje srednje šole).

UČNI NAČRT ZA STENOGRAFIJO.

Sestavila dr. Tomaž Romih in Leopold Namorš.

Učni smoter.

Učenci se naj usposobijo, da pišejo pravilno in s hitrostjo 40 do 60 besed v minuti. Pridobe naj zmognost, da morejo točno čitati ne le svojega lastnega stenograma, ampak tudi to, kar je kdo drugi pravilno pisal.

Tretji razred.

(1 tedenska ura.)

Nauk o besedotvorbi. — Mala, srednja in dolga znamenja naj se po možnosti izvajajo iz latinice. Vokalizacija, zložki, posredno in neposredno spajanje soglasnikov, lastna imena in tujeke.

Četrty razred.

(2 tedenski uri.)

Besedno in stavkovno krajšanje. Opuščanje, odnosno opuščanje končnic glagolskim in imenskim oblikam. Predpone, pripone, sestave z imeni, členice, števila, ločila in druga znamenja.

Kratice in stalne okrajšave.

O stavkovnem krajšanju: enostavne okrajšave, in sicer začetne, srednje in končne okrajšave.

Pripombe:

Posamezne tvorjene besede naj se takoj rabijo v stavkih. Zaradi tega je potrebno, da se pove obemem z znaki njihova uporaba kot kratice. Pri pisanju stavkov naj se posebno pazi na to, da se opušča nepotrebne končnice. Učenci naj pišejo na tablo in po narekovanju v zvezke, v začetku ne ozirajo se na hitrost pisanja, končno hitreje, in sicer v tretjem razredu 30 do 40, v četrtem razredu do 60 besed v minuti. Diktat naj traja 2, 3 do 4 minute. Čitanje in prepis stenograma v latinico s črnilom. Čitanje krajših, v četrtem razredu tudi daljših sestavkov v stenografskem pismu. Posebno je treba paziti, da učenci pravilno in čedno pišejo. Pri pisanju stenograma naj rabijo učenci v tretjem razredu štiričrtne zvezke in naj pišejo izključno s peresom in črnilom, v četrtem razredu naj rabijo enočrtne zvezke in v II. semestru lahko pišejo tudi s svinčnikom. Od ure do ure primerno domače vaje. V vsakem semestru 3 šolske naloge.

I. MAGERL:

Počitniški tečaj začasne strokovne učitelje.

Veliko je sedaj pri nas pomanjkanje kvalificiranih učnih oseb za meščanske šole, in minilo bo pač še več let, preden bo mogoče nadomestiti vse sedanje začasne strokovne učitelje z izprašanimi.

V interesu šolstva bi torej bilo, da se že v letošnjih velikih počitnicah priredi tečaj začasne strokovne učitelje in za one učitelje, ki se mislijo posvetiti me-

In kaj naj bi se predavalo?

Ker bi bil ta tečaj le nekaka »prva pomoč v sili«, bi moral biti bolj praktičnega značaja.

Udeležniki tečaja bi se seznanili z ustrojem in metodo meščanskih šol. Učitelji, ki poučujejo fiziko in kemijo, bi se vežbali v eksperimentovanju. Za one, ki niso doslej delovali na meščanski šoli, kjer morajo zdaj poučevati jezike ali pa risanje, bi gotovo bilo velikega pomena, ako bi se jim nudila prilika, da si ogledajo pismene izdelke in risbe učencev kake vzorne meščanske šole.

S prihodnjim šolskim letom se uveda na vseh slovenskih meščanskih šolah srbo-hrvaščina in francoščina kot oblikovna predmeta. Treba je še o pravem času misliti na to, da dobimo kar najprej za ta predmeta sposobnih učiteljev.

Učitelji, ki poučujejo predmete prve skupine, bi se torej morali v tečaju učiti razen srbo-hrvaščine tudi francoščine.

Dokler nimamo za francoščino primernejše knjige, se bo pončeval ta predmet po Juvancičevi »Učni knjigi francoškega jezika«.

Pod spretnim vodstvom se more učitelj v kakih štirih tednih toliko seznaniti z glasoslovjem in slovničnim ustrojem francoščine, da bo mogel vsaj za silo poučevati začetnike po I. delu omenjene knjige in se s pridom učiti tega jezika po kaki knjigi za samouke.

Za ostale udeležnike tečaja naj bi se vršila medtem predavanja iz onih partij matematike, opisne geometrije itd., ki delajo samouku največ preglavice.

In kje naj bi se vršil ta tečaj?

Kje drugje, če ne v Ljubljani. No, jaz bi ne bil brezpogojno za Ljubljano, že zato ne, ker je tam življenje predrago. Morebiti bi bilo umestneje, da bi se priredil tečaj v kakem manjšem kraju, kjer je kaka z učili — zlasti za fiziko, kemijo, prirodopis — bogato preskrbljena in tudi sicer vzorna meščanska šola. Gotovo bi bilo tudi nekaterim predavateljem jako ustrezno, ako bi se jim nudila ugodna prilika, da preživijo nekaj tednov »na kmetih«.

V zadnjem času se večkrat pripeti, da nas tovariši, ki bi se radi pripravljali na izpit za meščanske šole, izprašujejo »kaj je treba znati«, katere knjige naj si nabavijo itd.

Ali bi ne bilo umestno, da bi naši učiteljski listi prinašali navodila, kaj in kako naj študira oni, ki mora kot samouk hoditi trnjevo pot, ki drži k zeleni mizi? Ali res ni nikogar, ki bi se lotil tega dela? (Op. uredn.: Tudi mi dobivamo mnogo vprašanj, ki jih omenja tov. Magerl. Zamudno je, pa tudi nepraktično, če moramo vsakemu posebe odgovarjati. Tov. Magerl stori dobro delo, ako v primernem članku napiše potrebna navodila. Članke naj priobči v našem listu ali v »Popotniku«. Tako pridejo navodila vsem tistim v roke, ki jih rabijo. V interesu teh prosimo tov. Magerla, naj spiše navodilo!)

HINKO PATERNOST:

Manjšinska šola v Velikovu.

Prav na kratko hočem karakterizirati imenovano šolo.

Zamislimo se nazaj na naše Ciril-Metodove in nemške schulvereinske in študmarkine šole. Prve je zidal poldrugmilijonski narod z lastnimi prispevki v krajih, kjer je videl umirati lastno dečo. In pristavljam, da mu je pri zgradbi teh šol delala mačeha Avstrija povsod ovire. Druge je zidal sedemdesetmilijonski narod — torej ne samo avstrijski Nemci, ampak tudi Nemci iz »Reicha« — povsod, kjer je le hotel in še z velikimi državniimi podporami. Jasno je tedaj, koliko je moral prebiti naš narod ves čas v defenzivi in koliko je na ta način ugrabil naš sovražnik. Tak je bil značaj takratnih manjšinskih šol v stari Avstriji.

In kakšen je značaj manjšinskih šol v državi Srbov, Hrvatov in Slovencev?

Naša mlada država skrbi tudi za šolstvo tuje narodnosti. V obmejnih krajih ustanavlja na lastne stroške manjšinske šole, kamor lahko zahajajo otroci nemških — in nemških — staršev in nastavlja tja svoje učiteljstvo. Zaman bi pričakovali mi Slovenci kaj takega ali saj podobnega v stari Avstriji. Vse dokazuje imamo za to. — Tako sem bil z dekretom z dne 3. sušca 1919, št. 3199, samo dodeljen v službovanje — ker sem stalno nastavljen v okupiranem ozemlju — na ljudsko šolo (manjšinsko) v Velikovu.

Ali prej je bilo treba ugotoviti, koliko je v resnici otrok nemške narodnosti. Lotiti se je bilo treba dela, ki pa ni bilo najlažje. Gospod Pilgram, sedanji ravnatelj ljudske šole v Velikovu, je izkazal v svojem zapisu samo 35 takih otrok. Število 35 (+ 5) bi torej odgovarjalo dejstvu, da se odpravi za sedaj zanje en razred. Ali pripomniti je treba, da je skoro polovica teh otrok staršev, katerih očetje so ali uradniki ali uslužbenci, ki se bodo prej ali slej, prav gotovo pa po ratificiranem miru naselili v Nemški Avstriji. Tedaj je število otrok, ki preostaja, premajhno, da bi se za letošnje šolske leto otvoril nemški razred.

Z matematično natančnostjo je torej dokazano, da ni nikdar potreba manjšinske šole v Velikovu.

Vzemimo pa slučaj, da bi bilo sedaj res zadostno število otrok nemške narodnosti in bi se otvoril en razred zanje, bi bila ena največjih renegatskih predrznosti ta, da bi hipoma imel v tem razredu vse otroke njihovih družin, medtem ko bi bili razredi petrazredne ljudske šole skoro prazni. Že sedaj se to učiteljstvo jako pritožuje, ker je približno 70 % absenc. Vzrok temu je, da je odstavljeno nemško učiteljstvo še vedno na starem kraju in ker nima drugega dela, vabi in zbira tamošnje dečo v zakotne prostore, kjer jo poučuje.

V Velikovu je tako in približno tako je povsod v obmejnih krajih. Tam čaka naše učiteljstvo vse polno težkoč osobito sedaj, pa tudi kasneje še, ko bo enkrat stalno določena meja naše Jugoslavije. —

Iz naše organizacije. Iz Zaveze.

Spete vodstvene seje Zaveze (16. marca 1919).

1. Do srede meseca marca je bilo treba odposlati pozvanim stanovskim organizacijam disciplinarni komisiji na višjem šolskem svetu podatke glede znane obtožbe višjega šolskega nadzornika dr. M. Opeke. Zaveza je odposlala tako predmetno tožbo o dr. M. Opeki kot o višjem šolskem nadzorniku za ljudske in meščanske šole.

2. Za bivše Štajersko so se razpisala mesta okrajnih šolskih nadzornikov. Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem je sestavila za vsak okraj posebno tereno kompetentov, kar je javila direktno višjemu šolskemu svetu, prepis tega dopisa pa je naznanila tudi Zavezi. Umestneje in pravilneje je, da odpošljejo včlanjene organizacije na merodajna mesta vse važnejše dopise le potom Zaveze. Najvišja organizacijska inštanca, pa tudi nje posamezni deli pridobe s tem na moči in veljavi, pa tudi zahtevamo in potrebno posredovanje je lažje in uspešnejše.

3. Zavezin predsednik je posredoval na višjem šolskem svetu zaradi plač tržškega učiteljstva, ki ga prevzame v svoje območje kraljevina SHS.

4. Višji šolski svet je zahteval, da nominira Zaveza dva člana v anketo za prenosno šolstva. V to anketo, kamor je pozvanih mnogo drugih šolnikov, je poslala Zaveza tovariša E. Gangla in P. Fleteta.

5. Zaveza je nominirala dva člana v odsek z preračunavanje novih učiteljskih prejemkov.

6. Ljubljanskemu poverjeništvu za uk in bogočastje se je odposlal na njegov poziv obširen in vsestransko utemeljen dopis glede uvedbe telovadbe šolskega naraščaja. V njem se naslanja Zaveza na načelno stališče, ki ga je zavzelo ob tem vprašanju slovensko Sokolstvo. Nujna potreba je, da se v šolske telovadnice uvede sokolski telovadni sestav, kakor so ga sprejeli Orli, ker drugega boljšega sploh nimamo. Sokolska društva so prevažni vzgojni in kulturni činitelji in resni sotrudniki pri vzgoji narodovega naraščaja, torej jim sme učiteljstvo zaupati tudi šolo-obvezno mladino, ker je s tem izročena le dobrim vplivom izvenšolskega vzgojnega delovanja. Dajmo vsemu narodu SHS priliko, da se telesno in нравno krepak dvigne na prvo mesto v plemeniti tekmi z drugimi kulturnimi narodi!

7. Zaveza je odposlala srbski, hrvatski, bosensko-hercegovaški in dalmatinski učiteljski Zvezi enako se glaseče dopise glede prenosne teh Zvez in naše Zaveze v skupno stanovsko organizacijo. — Navzoči urednik in upravni odbornik E. Gangl utemeljuje nato načrt o preustrojitvi vseh jugoslovanskih učiteljskih organizacij v Unijo jugoslovanskega učiteljstva. Nje temelji bi tvorili kadri, to je okr. učit. društva. Po razdružitvi vseh dosedanjih centralnih organizacij naj vstane, izven političnih strank stoječa, UJU, ki jo vodi in upravlja centralno vodstvo. Med tem vodstvom in članstvom naj bodo v svrhu točnosti poslovanja pokrajinska tajništva z eksekutivnimi in iniciativnimi nalogami. Delo teh določijo posebna pravila s poslovnim redom. Ganglov načrt vzame Zavezino vodstvo odobruje na znanje. (Utemeljevanje načrta glej v letošnji 12. in 13. številki »Učit. Tovariša«.) Vodstvu se naroči, da opozori na ta članek okrajne organizacije, ki naj ga pregledajo in stavijo Zavezi morebitne nasvete.

8. Dopis glede razpisa mest okrajnih šolskih nadzornikov, kakor je bilo sklenjeno na zadnji vodstveni seji, se ni odposlal ljubljanskemu poverjeništvu za uk in bogočastje, ker se ti razpisi brezpogojno izvrše tudi za bivše Kranjsko. Z ozirom na to se sklene, da odpošlje Zavezin predsednik svoječasno vsem onim kranjskim okrajnim učiteljskim društvom, ki pridejo v naši krajevni organizaciji v poštev, po-

sebno okrožnico, da se na podlagi te družstva o tem posvetujejo in priporočijo Zavezi tri kandidate, ki bi prosili za razpisano nadzorniška mesta v dotičnem okraju.

9. Slomškova Zveza želi imeti na višjem šolskem svetu svojega zastopnika. Ker stoji štajerska učiteljska Zveza na stališču, da ji gre z ozirom na številno članstvo eden izmed obeh mandatov, Zaveza pa hoče priboriti tudi manjšini en mandat, zato se sklene, da se naprosi poverjeništvu za uk in bogočastje, da se izpopolni točka d) naredbe št. 111. deželne vlade za Slovenijo, ki je priobčena v 11. številki uradnega lista dne 14. novembra 1918, naslednje: Zastopstvo sestoji iz dveh članov srednješolskega in iz treh članov ljudskošolskega učiteljstva. Za slučaj, če omenjeno poverjeništvu ne ugodí tej izpremembi naredbe, se obrne Zavezino vodstvo na štajersko učiteljsko Zvezo, da se izjavi, če ostaja še tudi sedaj po odstopu zastopnika L. Černeja pri svoji znani zahtevi.

10. Skupnih sej Učiteljskega Sveta se ne sklicuje več, v »Slovencu« in v »Slov. Učitelju« pa so izšli ostri članki in notice, kjer se Zavezino vodstvo po krivici napada. Da se slični napadi ne ponovijo, se sklene, da povabi vodstvo Zaveze odbor Slomškove Zveze k skupnemu sestanku, ki naj se vrši v Ljubljani dne 25. marca t. l. ob dveh popoldne v pisarni Učiteljske tiskarne. Takrat naj se sporazumno in lojalno razrešijo vse važnejše skupne stanovske zadeve, predvsem pereče vprašanje zastopstva ljudskošolskega učiteljstva na višjem šolskem svetu. (Na tem sestanku so se poravnala vsa nesoglasja. Vsi predlogi, ki jih je stavil Zavezin tajnik, so bili sprejeti soglasno. Ti predlogi so: 1. Učiteljski Svet posluj kot posvetovalni organ tudi nadalje z istim delokrogom kakor doslej, dokler se ne ustanovi enotna organizacija vsega slovenskega učiteljstva. 2. Zanj naj se sestavi poslovni red. 3. O sejah Učiteljskega Sveta naj se skupno določi besedilo komunikacij, ki se priobčijo v stanovskih glasilih obeh organizacij. 4. Predsedniki in tajniki obeh organizacij in vsi od učiteljstva izvoljeni člani višjega šolskega sveta so člani Učiteljskega Sveta. 5. Na seje Učiteljskega Sveta naj se povabijo takrat, kadar se razpravlja o splošnih šolskih vprašanjih, tudi zastopniki Društva slovenskih profesorjev.)

11. Dež. vlada za Slovenijo je na intervencijo vodstva Zaveze sklenila, da izplačajo davkarje učiteljstvu nabavni prispevek za l. 1919. Ta nabavni prispevek, v izmeri 50 % draginske doklade, se izplača učiteljstvu v treh letnih obrokih.

12. Zdravnik primarij dr. Derganc je Zavezi sporočil, da ji prepusti triletno obresti svojega posojila, ki ga je dal Učiteljski tiskarni v znesku 100.000 K, z namenom, da se porabi za ustanovitev strokovnega tajništva. O tem se obvesti upravni odbor Zaveze.

13. Prihodnja seja upravnega odbora se vrši v četrtek, dne 17. aprila 1919, v načelstveni sobi Učiteljske tiskarne v Ljubljani ob 1. uri popoldne. (Dnevni red je razglašen v 12. in 13. letošnji številki »Učiteljskega Tovariša«.)

14. »Načrt preustrojitve šolstva in narodne vzgoje« je izšel v posebni brošuri, ki je bila brezplačno priložena 9. letošnji številki stanovskega glasila.

Pripomba. Dne 28. marca dopoldne se je zglasila skupna učiteljska deputacija, v kateri so bili tovariši Jelenc, Rus, Štrkelj in Fabinc, pri zastopnikih deželne vlade: dr. Žerjavu, dr. Verstovšku in dr. Skabernetu, kjer je interveniral a) o izpremembi vladne naredbe št. 111, b) o razpisih vseh dvanajstih mest okrajnih šolskih nadzornikov na Kranjskem, c) o sklicanju ankete za sestavo ljudskošolskih čitank, d) o razpisu učnih mest na ljubljanskih meščanskih šolah in d) o učiteljskih plačah ter nabavnih prispevkih s posebnim ozirom na izplačilo v eventualni dinarski vrednosti. Deputacija je dobila v vseh vprašanjih zadovoljive odgovore.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj zboruje v četrtek, dne 1. maja t. l., ob dveh popoldne v Kranju v ljudskošolskem poslopiju po naslednjem dnevnem redu:

1. Pozdrav predsednika; poročilo tajnika in blagajnika.
2. C. Vizjak: O načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje.
3. J. Lapajne: O pravnih razmerah učiteljstva.
4. V. Rus: Dosedanje in bodoče naloge naših stanovskih organizacij v Jugoslaviji.
5. Fr. Luznar: Srbo-hrvatski tečaj za učiteljstvo kranjskega okraja.
6. Volitev odbora in odposlancev v Zavezino delegacijo.
7. Slučajnosti.